EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2024 06 19
COM(2024) 621 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Lenkijos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

{SWD(2024) 100 final} - {SWD(2024) 621 final}

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Lenkijos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97[1], ypač į jo 3 straipsnio 3 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

(1) 2021 m. vasario 19 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241[2], kuriuo nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė. Pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę valstybėms narėms teikiama finansinė parama reformoms ir investicijoms įgyvendinti, t. y. ES finansuojama fiskalinė paskata. Pagal Europos semestro prioritetus Priemonė padeda užtikrinti ekonomikos bei socialinį atsigavimą ir įgyvendinti tvarias reformas ir investicijas, kuriomis siekiama visų pirma skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir didinti valstybių narių ekonomikos atsparumą. Ji taip pat padeda stiprinti viešųjų finansų būklę ir skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu, gerinti teritorinę sanglaudą ES ir remti tolesnį Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą;

(2) 2023 m. vasario 27 d. priimtu reglamentu „REPowerEU“[3] siekiama laipsniškai panaikinti ES priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro importo. Tai padėtų

---

1 OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

2 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.

3 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES)

užtikrinti ES energetinį saugumą ir diversifikuoti jos energijos tiekimo šaltinius, kartu didinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą, energijos kaupimo pajėgumus ir energijos vartojimo efektyvumą. Lenkija į nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukė naują skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima finansuoti pagrindines reformas ir investicijas, kurios padės pasiekti „REPowerEU“ tikslus;

(3) siekdama padėti priimti politikos sprendimus ir sudaryti pagrindines augimo didinimo sąlygas, 2023 m. kovo 16 d. Komisija paskelbė komunikatą „Ilgalaikis ES konkurencingumas. Perspektyvos po 2030 m.“[4]. Komunikate išdėstomi devyni vienas kitą stiprinantys konkurencingumo veiksniai. Tarp šių veiksnių, kaip svarbiausi reformų ir investicijų politikos, kuria siekiama įveikti dabartinius produktyvumo iššūkius ir didinti ilgalaikį ES ir jos valstybių narių konkurencingumą, prioritetai, iškyla prieiga prie privataus kapitalo, moksliniai tyrimai ir inovacijos, švietimas ir įgūdžiai ir bendroji rinka; Paskelbusi šį komunikatą, 2024 m. vasario 14 d. Komisija pateikė metinę bendrosios rinkos ir konkurencingumo ataskaitą[5]. Ataskaitoje išsamiai aptariami bendrosios rinkos pranašumai ir jai kylantys iššūkiai ir analizuojami per metus įvykę pokyčiai, suskirstyti pagal nustatytus devynis konkurencingumo veiksnius;

(4) 2023 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė 2024 m. metinę tvaraus augimo apžvalgą[6], kuria pradedamas Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro 2024 m. ciklas. 2024 m. kovo 22 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino apžvalgoje, grindžiamoje keturiais konkurencingo tvarumo aspektais, išdėstytus prioritetus. 2023 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė 2024 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Lenkija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, kuriose gali būti susidaręs disbalansas arba gali kilti jo susidarymo rizika ir dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Be to, Komisija priėmė Rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos (ją Taryba priėmė 2024 m. balandžio 12 d.) ir Pasiūlymą dėl 2024 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo politikos gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas (ją Taryba priėmė 2024 m. kovo 11 d.);

(5) 2024 m. balandžio 30 d. įsigaliojo naujoji ES ekonomikos valdymo sistema. Sistema apima naują Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97. Be to, ji apima iš dalies pakeistą Reglamentą (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo ir iš dalies pakeistą Direktyvą 2011/85/ES dėl valstybių narių biudžeto sistemų[7]. Naujosios sistemos tikslai – valstybės skolos tvarumo ir tvaraus bei integracinio augimo užtikrinimas vykdant laipsnišką fiskalinį konsolidavimą ir

---

2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB (OL L 63, 2023 2 28, p. 1), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj.

4 COM(2023) 168 *final*.

5 COM(2024) 77 *final*.

6 COM(2023) 901 *final*.

7 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos reglamentas (ES) 2024/1264, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo (OL L, 2024/1264, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) ir 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva (ES) 2024/1265, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/85/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms (OL L, 2024/1265, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

reformas bei investicijas. Ja valstybės narės skatinamos prisiimti atsakomybę ir daugiau dėmesio skiriama vidutinės trukmės laikotarpiui ir veiksmingesniam bei nuoseklesniam vykdymo užtikrinimui. Kiekviena valstybė narė turėtų pateikti Tarybai ir Komisijai nacionalinį vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinį struktūrinį planą. Nacionaliniame vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniame struktūriniame plane išdėstomi valstybės narės fiskaliniai, reformų ir investicijų įsipareigojimai ir jis apima 4 arba 5 metų planavimo laikotarpį, priklausomai nuo įprastos nacionalinio teisėkūros ciklo trukmės. Nacionaliniame vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniame struktūriniame plane nustatytas grynųjų išlaidų[8] planas turėtų atitikti Reglamento (ES) 2024/1263 reikalavimus, įskaitant reikalavimus užtikrinti, kad valdžios sektoriaus bendroji skola būtų pradėta patikimai mažinti arba ir toliau būtų patikimai mažinama vėliausiai iki koregavimo laikotarpio pabaigos arba kad ji išliktų apdairaus lygio, mažesnė nei 60 % BVP, ir kad per vidutinės trukmės laikotarpį valdžios sektoriaus deficitas būtų sumažintas iki žemesnio už 3 % BVP pamatinę vertę lygio ir (arba) toks išliktų. Koregavimo laikotarpis gali būti pratęstas ne ilgiau kaip trejiems metams, jeigu valstybė narė įsipareigoja vykdyti atitinkamas reformas ir investicijas pagal Reglamente (ES) 2024/1263 nustatytus kriterijus. Siekdama padėti tuos planus parengti, 2024 m. [birželio 21 d.] Komisija ketina valstybėms narėms pateikti planų ir vėlesnių metinių pažangos ataskaitų, kurias jos turės pateikti, turinio gaires ir pagal Reglamento (ES) 2024/1263 5 straipsnį išsiųs joms technines fiskalinio koregavimo gaires (jei taikoma, orientacines trajektorijas ir techninę informaciją). Valstybės narės nacionalinius vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinius struktūrinius planus turėtų pateikti iki 2024 m. rugsėjo 20 d., nebent valstybė narė ir Komisija susitaria pratęsti terminą pagrįstos trukmės laikotarpiu. Valstybės narės turėtų užtikrinti nacionalinių parlamentų dalyvavimą ir konsultacijas su nepriklausomomis fiskalinėmis institucijomis, socialiniais partneriais ir atitinkamais kitais nacionaliniais suinteresuotaisiais subjektais;

(6) 2024 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau kinta atsižvelgiant į Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimą. Kad būtų įgyvendinti Europos semestro politikos prioritetai, vis dar itin svarbu visiškai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, nes jie padeda veiksmingai spręsti visus per kelerius pastaruosius metus konkrečioms šalims pateiktose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. 2019, 2020, 2022 ir 2023 m. konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos tebėra tiek pat svarbios ir ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planams, kurie peržiūrėti, atnaujinti arba iš dalies pakeisti pagal Reglamento (ES) 2021/241 14, 18 ir 21 straipsnius;

(7) 2021 m. gegužės 3 d. pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 1 dalį Lenkija Komisijai pateikė nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnį Komisija ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano aktualumą, efektyvumą, veiksmingumą ir darną įvertino vadovaudamasi to reglamento V priede pateiktomis vertinimo gairėmis. 2022 m. birželio 17 d. Taryba priėmė Sprendimą dėl Lenkijos ekonomikos gaivinimo

[8] Grynosios išlaidos, apibrėžtos 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos reglamento (ES) 2024/1263 (OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj) 2 straipsnyje. Grynosios išlaidos – valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus i) palūkanų išlaidas, ii) diskrecines pajamų priemones, iii) Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai atitinka pajamas iš Sąjungos fondų, iv) nacionalines išlaidas bendram Sąjungos finansuojamų programų finansavimui, v) bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vi) vienkartines bei kitas laikinąsias priemones.

ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo[9], kuris 2023 m. gruodžio 8 d. iš dalies pakeistas vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 2 dalimi, kad būtų atnaujintas negrąžintinos finansinės paramos didžiausias finansinis įnašas ir įtrauktas skyrius „REPowerEU“[10]. Paramos dalių išmokėjimas priklauso nuo pagal Reglamento (ES) 2021/241 24 straipsnio 5 dalį Komisijos priimto sprendimo, kad Lenkija patenkinamai pasiekė Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytas atitinkamas tarpines ir siektinas reikšmes. Kad būtų laikoma, jog tarpinės ir siektinos reikšmės pasiektos patenkinamai, ankstesniosios turi likti nepanaikintos;

(8) 2024 m. birželio 19 d. Komisija paskelbė 2024 m. Lenkijos ataskaitą[11]. Joje įvertinta pažanga, Lenkijos padaryta įgyvendinant atitinkamas 2019–2023 m. Tarybos priimtas jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip ji įgyvendina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Remiantis šia analize, šalies ataskaitoje nurodytos spragos, palyginti su tais uždaviniais, kurie ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane sprendžiami tik iš dalies arba nesprendžiami, taip pat nauji ir kylantys uždaviniai. Be to, joje įvertinta pažanga, Lenkijos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant ES pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo srityse, taip pat JT darnaus vystymosi tikslų;

(9) remiantis Eurostato patvirtintais duomenimis[12], Lenkijos valdžios sektoriaus deficitas padidėjo nuo 3,4 % BVP 2022 m. iki 5,1 % 2023 m., o valdžios sektoriaus skola padidėjo nuo 49,2 % BVP 2022 m. pabaigoje iki 49,6 % 2023 m. pabaigoje. Kaip paskelbta 2024 m. fiskalinės politikos gairėse[13], Komisija, laikydamasi galiojančių teisės nuostatų ir remdamasi ir remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, imasi veiksmų, kad pradėtų deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras. 2024 m. birželio 19 d. Komisija priėmė pranešimą pagal SESV 126 straipsnio 3 dalį[14]. Tame pranešime įvertinta Lenkijos biudžeto būklė, nes šalies valdžios sektoriaus deficitas 2023 m. viršijo 3 % BVP pamatinę vertę. Pranešime padaryta išvada, kad, atsižvelgdama į šį vertinimą ir apsvarsčiusi pagal SESV 126 straipsnio 4 dalį parengtą Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę, liepos mėn. Komisija ketina siūlyti pradėti perviršinio deficito procedūrą ir rekomenduoti Tarybai dėl Lenkijos priimti sprendimą pagal 126 straipsnio 6 dalį, kuriuo nustatoma, kad yra susidaręs perviršinis deficitas;

(10) 2022 m. liepos 12 d. Taryba rekomendavo[15] Lenkijai imtis veiksmų 2023 m. užtikrinti, kad nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas atitiktų bendrą neutralios politikos kryptį[16], atsižvelgiant į tolesnę laikiną ir tikslinę paramą namų ūkiams ir įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, ir iš

---

9 2022 m. birželio 17 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas dėl Lenkijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (9728/22).

10 2023 m. gruodžio 8 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas 2022 m. birželio 17 d. Įgyvendinimo sprendimas dėl Lenkijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (15835/23).

11 SWD(2024) 621 *final*.

12 Eurostato euro rodikliai, 2024 04 22.

13 COM(2023) 141 *final*.

14 Komisijos pranešimas, parengtas remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 126 straipsnio 3 dalimi, 2024 06 19, COM(2024) 598 *final*.

15 2022 m. liepos 12 d. Tarybos rekomendacija dėl 2022 m. Lenkijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2022 m. Lenkijos konvergencijos programos, OL C 334, 2022 9 1, p. 171.

16 Pagal Komisijos 2024 m. pavasario prognozę, remiantis 10 metų realiu potencialaus augimo vidurkiu ir 2023 m. BVP defliatoriumi, numatoma, kad 2023 m. Lenkijos vidutinio laikotarpio potencialios gamybos apimties augimas, naudojamas fiskalinės politikos krypčiai įvertinti, nominaliąja verte bus 14,5 %.

Ukrainos bėgantiems žmonėms. Be to, Lenkijai rekomenduota būti pasirengusiai einamąsias išlaidas pritaikyti prie kintančios situacijos. Lenkijai taip pat rekomenduota didinti viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, taip pat į energetinį saugumą atsižvelgiant į iniciatyvą „REPowerEU“, be kita ko, naudojantis Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų Sąjungos fondų lėšomis. Remiantis Komisijos skaičiavimais, 2023 m. fiskalinė politika[17] buvo skatinamoji (jos kryptis – 0,8 % BVP) atsižvelgiant į aukštą infliaciją. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones) augimo poveikis fiskalinės politikos krypčiai 2023 m. buvo iš esmės neutralus ir sudarė 0,0 % BVP, o tai atitiko Tarybos rekomendaciją. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų iš esmės neutralų poveikį lėmė (1,2 procentinio punkto BVP) sumažėjusios neatidėliotinų (tikslinių ir netikslinių) paramos priemonių, taikytų namų ūkiams ir įmonėms reaguojant į energijos kainų šuolius, išlaidos. Pagrindiniai nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus pajamų priemones) augimo veiksniai buvo viešojo sektoriaus darbo užmokesčio ir pensijų didėjimas. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis ir kitų ES fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2023 m. sudarė 1,5 % BVP. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamos investicijos 2023 m. sudarė 3,8 % BVP, o tai yra 0,8 procentinio punkto metinis padidėjimas, palyginti su 2022 m. Lenkija finansavo papildomas investicijas pasinaudodama Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų ES fondų lėšomis, ir išlaikė nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas. Lenkija finansavo viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir energetinį saugumą, pvz., į paramą perdavimo ir skirstomiesiems tinklams ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimui, investicijas į jūros vėjo jėgaines ir pastatų renovaciją didinant jų energinį naudingumą bei į žaliąjį ir išmanųjį judumą; šios priemonės finansuojamos Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų ES fondų lėšomis;

(11) Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad realusis BVP išaugs 2,8 % 2024 m. ir 3,4 % 2025 m., o infliacija pagal SVKI bus 4,3 % 2024 m. ir 4,2 % 2025 m.;

(12) Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 5,4 % BVP, o valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2024 m. pabaigos turėtų padidėti iki 53,7 %. Deficito padidėjimas 2024 m. daugiausia susijęs su didelėmis išlaidomis gynybai, darbo užmokesčio didinimu viešajame sektoriuje ir naujomis socialinėmis išmokomis. Remiantis Komisijos įverčiais, 2024 m. fiskalinė politika bus skatinamoji ir jos kryptis sudarys 2,4 % BVP;

(13) pagal Komisijos 2024 m. pavasario prognozę, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės negrąžintina parama (dotacijomis) 2024 m. bus finansuojamos išlaidos, sudarančios 1,0 % BVP, palyginti su 0,1 % BVP 2023 m. Išlaidas dengiant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis atsiras galimybių vykdyti aukštos kokybės investicijas ir našumą skatinančias reformas be

[17] Fiskalinės politikos kryptis apibrėžiama kaip pagrindinės valdžios sektoriaus biudžeto būklės metinio pokyčio matas. Ja siekiama įvertinti ekonominę paskatą, kurią lemia tiek nacionalinėmis, tiek ES biudžeto lėšomis finansuojama fiskalinė politika. Fiskalinės politikos kryptis vertinama kaip i) vidutinio laikotarpio potencialaus augimo ir ii) pirminių išlaidų, atėmus diskrecines pajamų priemones (ir neįskaitant su COVID-19 krize susijusių laikinų neatidėliotinų priemonių), bet įskaitant išlaidas, finansuojamas teikiant negrąžintiną paramą (dotacijas) iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų ir kitų ES fondų, pokyčio skirtumas. Neigiamas (teigiamas) rodiklio ženklas atitinka skatinamąją (stabdomąją) fiskalinę politiką.

tiesioginio poveikio Lenkijos valdžios sektoriaus balansui ir skolai. Pagal Komisijos 2024 m. pavasario prognozę, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės paskolomis 2024 m. bus remiamos išlaidos, sudarančios 0,9 % BVP, palyginti su 0 % BVP 2023 m.;

(14) 2023 m. liepos 14 d. Taryba rekomendavo, kad Lenkija užtikrintų apdairią fiskalinę politiką, visų pirma ribodama nacionalinėmis lėšomis finansuojamų grynųjų pirminių išlaidų nominalų padidėjimą[18] 2024 m., kad jis neviršytų 7,8 %. Valstybės narės paragintos, vykdant 2023 m. biudžetus ir rengiant 2024 m. biudžetus, atsižvelgti į tai, kad Komisija, remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, Tarybai pasiūlys pradėti deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras. Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad Lenkijos nacionalinėmis lėšomis finansuojamos grynosios pirminės išlaidos 2024 m. padidės 12,8 %, t. y. viršys rekomenduojamą didžiausią prieaugį. Šios išlaidos, viršijančios nacionalinėmis lėšomis finansuojamų grynųjų pirminių išlaidų rekomenduojamą didžiausią prieaugį, atitinka 2,0 % BVP 2024 m. Tai kelia riziką, kad nebus laikomasi Tarybos rekomendacijos;

(15) be to, Taryba rekomendavo Lenkijai imtis veiksmų kaip galima greičiau 2023 ir 2024 m. laipsniškai panaikinti galiojančias neatidėliotinas energijos paramos priemones, o su tuo susijusias sutaupytas lėšas panaudoti valdžios sektoriaus deficitui mažinti. Taryba papildomai nurodė, kad jei dėl vėl padidėjusių energijos kainų reikėtų imtis naujų paramos priemonių arba toliau taikyti esamas paramos priemones, Lenkija turėtų užtikrinti, kad jomis būtų siekiama apsaugoti pažeidžiamus namų ūkius ir įmones, kad jos būtų fiskaliniu požiūriu prieinamos ir išlaikytų paskatas taupyti energiją. Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje apskaičiuota, kad grynosios biudžeto išlaidos[19] neatidėliotinoms energijos paramos priemonėms 2023 m. sudarys 0,6 % BVP, ir numatyta, kad 2024 m. jos sudarys 0,5 %, o 2025 m. – mažiau nei 0,1 % BVP. Visų pirma daroma prielaida, kad elektros energijos ir dujų kainų įšaldymo schemos galios iki 2024 m. birželio mėn., elektros energijos ir dujų kainų viršutinės ribos galios iki 2024 m. pabaigos, o centralizuoto šilumos tiekimo – iki 2025 m. birželio mėn.[20] Jei su tuo susijusios sutaupytos lėšos būtų naudojamos valdžios sektoriaus deficitui mažinti, kaip rekomendavo Taryba, šios projekcijos reikštų, kad 2024 m. fiskalinis koregavimas sudarys 0,2 % BVP, o nacionalinėmis lėšomis finansuojamos grynosios pirminės išlaidos[21] fiskalinės politikos krypčiai tais metais turės skatinamąjį 2,0 % BVP poveikį. Neatidėliotinų energijos paramos priemonių nenumatoma kaip galima greičiau 2023 ir 2024 m. laipsniškai panaikinti. Tai kelia riziką, kad nebus laikomasi Tarybos rekomendacijos. Be to, su tuo susijusių sutaupytų lėšų panaudoti valdžios sektoriaus deficitui mažinti nenumatoma. Tai taip pat gali neatitikti Tarybos rekomendacijos. Apskaičiuota, kad biudžeto išlaidos neatidėliotinoms energijos paramos priemonėms, kuriomis siekiama apsaugoti

---

18 Grynosios pirminės išlaidos apibrėžiamos kaip nacionalinėmis lėšomis finansuojamos išlaidos, atėmus i) diskrecines pajamų priemones, ii) palūkanų išlaidas, iii) ciklines nedarbo išlaidas ir iv) vienkartines ir kitas laikinąsias priemones.

19 Šis skaičius rodo metines biudžeto išlaidas toms priemonėms, įskaitant pajamas ir išlaidas, taip pat atitinkamais atvejais atmetus pajamas iš mokesčių, taikomų nenumatytam energijos tiekėjų pelnui.

20 Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje iš esmės daroma prielaida, kad priemonės, kurių, Lenkijos teigimu, nebus atsisakyta iki 2024 m. pabaigos, darys poveikį biudžetui ir 2025 m.

21 Šis poveikis vertinamas kaip valdžios sektoriaus pirminių išlaidų, atėmus i) papildomą diskrecinių pajamų priemonių poveikį biudžetui, ii) vienkartines ir iii) ciklines nedarbo išlaidas, iv) Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės negrąžintina parama (dotacijomis) ir kitų ES fondų lėšomis finansuojamas išlaidas, pokytis, palyginti su vidutinio laikotarpio (10 metų) vidutiniu potencialiu nominaliojo BVP prieaugiu, išreikštas kaip santykis su nominaliuoju BVP.

pažeidžiamus namų ūkius ir įmones, 2024 m. sudarys mažiau nei 0,1 % BVP (0,2 % BVP 2023 m.), ir visomis jomis išsaugomas kainos signalas mažinti energijos poreikį ir didinti energijos vartojimo efektyvumą;

(16) be to, Taryba taip pat rekomendavo[22], kad Lenkija išlaikytų nacionalinėmis lėšomis finansuojamas viešąsias investicijas ir užtikrintų veiksmingą dotacijų pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę ir kitų Sąjungos fondų lėšų įsisavinimą, visų pirma siekdama skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką. Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. nacionalinėmis lėšomis finansuojamos viešosios investicijos padidės iki 4,0 % BVP nuo 3,8 % BVP 2023 m. Tai atitinka Tarybos rekomendaciją. Iš ES fondų gautomis pajamomis, įskaitant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijas, finansuojamos viešosios išlaidos 2024 m. savo ruožtu turėtų padidėti iki 1,9 % BVP nuo 1,5 % BVP 2023 m.;

(17) remiantis iki galutinio prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones ir darant nesikeičiančios politikos prielaidą, Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 4,6 % BVP. Deficito sumažėjimas 2025 m. daugiausia atspindi ciklinį pakilimą ir energijos paramos priemonių taikymo pabaigą. Valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP 2025 m. pabaigoje turėtų padidėti iki 57,7 %. Be didelio deficito, skolos santykio su BVP padidėjimą lemia dideli investicijoms į karinę įrangą skirti išankstiniai pinigų mokėjimai;

(18) socialinės išmokos didele dalimi vis dar nėra tikslinės ir nėra grindžiamos namų ūkio materialine padėtimi. Todėl gerovės sistemos perskirstomoji galia menka. 2023 m. visuotinės išmokos vaikui buvo gerokai padidintos, o 13-oji pensija buvo išlaikyta. Biudžeto dokumentuose būtų galima užtikrinti didesnį vykdomų ir planuojamų investicijų skaidrumą. Trūksta integruotos ir išsamios apžvalgos apie vykdomas investicijas ir jų finansavimo šaltinius, įskaitant nebiudžetinius fondus ir valstybės valdomas įmones. Nors dalį tokios informacijos galima rasti, ji pateikiama skirtinguose dokumentuose, pavyzdžiui, daugiametėse investicijų programose ir valstybės valdomų įmonių arba nebiudžetinių fondų finansiniuose planuose. Viešųjų investicinių projektų vertinimo ir atrankos bei *ex post* peržiūrų atlikimo procedūros yra nepakankamos. Standartizuotos projektų vertinimo metodikos taikomos tik ES finansuojamoms investicijoms, tačiau jas būtų galima taikyti visoms didelėms vyriausybės finansuojamoms investicijoms. Projektų atrankos procedūros įvairiose ministerijose skiriasi ir priklauso nuo projekto rūšies ir finansavimo šaltinio. Nėra standartinių projektų atrankos ir prioritetų nustatymo kriterijų centrinės valdžios lygmeniu;

(19) Lenkija yra viena iš sparčiausiai senėjančių ES šalių ir ilgalaikės demografinės tendencijos darys poveikį jos pensijų sistemai. Norint užtikrinti ekonomikos augimą ir būsimų pensijų adekvatumą, labai svarbu nuolat didinti faktinį pensinį amžių užtikrinant aktyvų vyresnio amžiaus darbuotojų dalyvavimą darbo rinkoje. Lenkijai skirtos 2024 m. ataskaitos dėl senėjimo projekcijos rodo antrą pagal dydį adekvatumo sumažėjimą, kuris apskaičiuojamas kaip vidutinės pensijos ir vidutinio bruto darbo užmokesčio išėjimo į pensiją dieną santykis. Jei adekvatumo rodiklis išliktų artimas dabartiniam lygiui, iki 2070 m. viešosios išlaidos padidėtų 4,6 procentinio punkto

[22] Tarybos rekomendacija dėl Lenkijos 2023 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2023 m. Lenkijos konvergencijos programos, OL C 312, 2023 9 1, p. 197.

BVP. Pensijų išmokas ūkininkams daugiausia subsidijuoja valstybė – 2023 m. jos sudarė 0,6 % BVP, o surinktų draudimo įmokų apskaičiavimo metodas neskatina pereiti prie bendrosios pensijų sistemos ir tai trukdo tarpsektoriniam darbo jėgos judumui. Nors Lenkija įgyvendino vieną savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane numatytą tikslinę priemonę, kuria siekiama skatinti dirbti sulaukus teisės aktais nustatyto pensinio amžiaus, reikėtų dėti daugiau pastangų, kad būtų sprendžiami su būsimų pensijų adekvatumu ir tvarumu susiję uždaviniai;

(20) pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnio 3 dalies b punktą ir V priedo 2.2 kriterijų, į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukta daug viena kitą papildančių reformų ir investicijų, kurios turi būti įgyvendintos iki 2026 m. Jos turėtų padėti veiksmingai spręsti visus atitinkamose šaliai skirtose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. Kad būtų padidintas Lenkijos ilgalaikis konkurencingumas vykdant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, kartu užtikrinant socialinį teisingumą, per šį trumpą laikotarpį labai svarbu plano, įskaitant skyrių „REPowerEU“, veiksmingą įgyvendinimą vykdyti sparčiai. Siekiant iki 2026 m. rugpjūčio mėn. įvykdyti plano įsipareigojimus, labai svarbu, kad Lenkija tęstų reformų įgyvendinimą ir spartintų investicijas spręsdama kylančias vėlavimo problemas, kartu užtikrindama tvirtus administracinius gebėjimus. Kad būtų užtikrinta plati atsakomybė už sėkmingą ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įgyvendinimą, itin svarbus tebėra sistemingas vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių, pilietinės visuomenės ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;

(21) per sanglaudos politikos fondų laikotarpio vidurio peržiūrą, pagal Reglamento (ES) 2021/1060 18 straipsnį, Lenkija iki 2025 m. kovo mėn. turi peržiūrėti kiekvieną programą, atsižvelgdama į, be kita ko, 2024 m. priimtose šaliai skirtose rekomendacijose ir nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane nustatytus uždavinius. Ši peržiūra yra ES finansavimo, įtraukto į kiekvieną programą, galutinio paskyrimo pagrindas. Lenkija padarė pažangą įgyvendindama sanglaudos politiką ir Europos socialinių teisių ramstį, tačiau vis dar yra spręstinų uždavinių, o regioniniai skirtumai tarp rytinių regionų ir likusios šalies dalies toliau didėjo. Labai svarbu sparčiau įgyvendinti sanglaudos politikos programas. Programose sutarti prioritetai tebėra aktualūs. Svarbu, kad Lenkija investuotų į novatorišką ir pažangią ekonominę transformaciją ir stiprintų mokslo ir verslo atstovų bendradarbiavimą. Norint paspartinti žaliąją pertvarką ir perėjimą nuo anglių reikia imtis veiksmų, be kita ko, plėsti švarios energijos gamybą, daugiau investuoti į poveikio klimatui neutralizavimo technologijų gamybą, mažinti energijos suvartojimą ir oro taršą. Svarbu investuoti į skaitmeninius ir žaliuosius įgūdžius. Teritorinių skirtumų, susijusių su prieiga prie kokybiškų ir įperkamų vaikų priežiūros paslaugų, mažinimas tebėra vienas iš prioritetų. Atliekant sanglaudos politikos programų laikotarpio vidurio peržiūrą vertėtų skirti daugiau dėmesio investicijoms į paramos ne ES piliečiams sistemą ir galimybėms, kuriomis visapusiškai remiama jų integracija, nes Lenkija susidūrė su precedento neturinčiu pabėgėlių iš Ukrainos antplūdžiu. Lenkija galėtų naudotis Europos strateginių technologijų platformos iniciatyva, kad paremtų savo ekonomikos transformaciją, visų pirma švarių ir efektyviai išteklius naudojančių technologijų srityje;

(22) be ekonominių ir socialinių uždavinių, kurie sprendžiami ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu ir naudojantis kitais ES fondais, Lenkijai kyla tam tikrų papildomų uždavinių, susijusių su darbo jėgos trūkumu, verslo skaitmenizacija, viešaisiais pirkimais, centralizuotu šilumos tiekimu ir vandentvarka;

(23) darbo jėgos trūkumas kenkia Lenkijos ekonomikos konkurencingumui. 2023 m. 66 % Lenkijos darbdavių nurodė, kad sunku užpildyti laisvas darbo vietas, o 75 % nurodė, kad sunku rasti reikiamų talentų. Todėl labai svarbu didinti grupių, kurių užimtumo lygis mažiausias, pavyzdžiui, asmenų su negalia (asmenų su negalia užimtumo lygio skirtumas 2022 m. buvo 31,3 procentinio punkto, t. y. gerokai viršijo 21,4 procentinio punkto ES vidurkį) arba moterų (2023 m. vyrų ir moterų užimtumo lygio skirtumas Lenkijoje vidutiniškai buvo 11,8 procentinio punkto, o 55–64 m. amžiaus asmenų – 23,3 procentinio punkto) dalyvavimą darbo rinkoje. Lenkija atsilieka nuo 2030 m. ES tikslo užtikrinti, kad suaugusiųjų mokymosi programose dalyvautų 51,7 % (šiuo metu šis rodiklis yra 20,3 %), o tai trukdo pasinaudojus perkvalifikavimo ir kvalifikacijos kėlimo galimybėmis pereiti į sektorius, kuriuose trūksta darbo jėgos . Be to, ilgalaikės priežiūros sistema yra nepakankamai išvystyta ir dažniausiai užtikrinama šeimos narių, visų pirma moterų, ir kitų neformaliųjų slaugytojų. Formaliosios priežiūros namuose paslaugų aprėptis yra maža – jas gauna 13 % 65 metų ir vyresnių asmenų, kuriems reikalinga tokia priežiūra, t. y. gerokai mažiau už ES vidurkį (30 % 2022 m.), o senėjant visuomenei šis poreikis sparčiai auga. Numatoma, kad 65 metų ir vyresnių gyventojų dalis 2030 m. pasieks 21,9 %, o 2050 m. – 29,1 %. Didesnis neformaliųjų slaugytojų, daugiausia moterų, ekonominis aktyvumas gerinant galimybes naudotis formaliosios ilgalaikės priežiūros namuose paslaugomis ir bendruomeninės globos paslaugomis gali paskatinti dalyvavimą darbo rinkoje;

(24) viešųjų pirkimų sistemai vis dar neigiamą poveikį daro tai, kad yra mažai įmonių, teikiančių pasiūlymus. Dėl to labai dažnai pateikiamas vienintelis pasiūlymas (tokie atvejai sudarė 54 % 2023 m. ir daugiau kaip 50 % per pastaruosius penkerius metus). Nepaisant lūkesčių, 2021 m. sausio mėn. įsigaliojęs viešųjų pirkimų įstatymas nepadėjo nedelsiant pašalinti pagrindinių trūkumų. Todėl reikia atlikti patikimą ir išsamią nuolatinės ir vis didėjančios problemos – mažos konkurencijos viešųjų pirkimų srityje – pirminių priežasčių analizę. Spręsti šias problemas gali padėti tolesnis viešųjų pirkimų proceso skaitmenizacijos stiprinimas ir mokymo programų mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ) rengimas;

(25) Lenkija turi galimybių pagerinti savo skaitmeninės pertvarkos rezultatus ir padidinti savo indėlį siekiant ES skaitmeninio dešimtmečio tikslų. Nors padaryta pažanga skaitmeninant viešąsias paslaugas, Lenkija atsilieka verslo skaitmenizacijos srityje. Lenkijos MVĮ, kurių skaitmeninio intensyvumo lygis yra bent bazinis, dalis yra 61 %, t. y. mažesnė už 69 % ES vidurkį (o ES 2030 m. tikslas yra 90 %). Tik 18 % įmonių rengia specialius IRT mokymus savo darbuotojams, todėl jų skaitmeninių įgūdžių lygis yra žemas. Siekdama sustiprinti savo ekonomikos augimo potencialą ir paskatinti privačiąsias investicijas, Lenkija turėtų sudaryti palankesnes sąlygas naudotis pažangiomis technologijomis, visų pirma MVĮ, ir skatinti startuolių ekosistemas gerindama galimybes mokytis, teikdama techninę bei finansinę paramą ir skatindama žinių perdavimą;

(26) pastarąjį dešimtmetį galutinės energijos suvartojimas Lenkijoje augo. 2022 m. jis buvo 14,5 % didesnis nei 2013 m., nors visoje ES jis sumažėjo 5,5 %. Jei pastarųjų šešerių metų trajektorija išliks tokia pati, Lenkija savo energijos vartojimo efektyvumo tikslą viršytų 28 %. Visų pirma centralizuoto šilumos tiekimo sistemos tiekia šilumą 42 % gyventojų, tačiau jos vis dar labai priklausomos nuo anglių, o aiškus priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo planas, kuriame daug dėmesio skiriama energijos vartojimo efektyvumo aspektui, dar nepasiūlytas. Nors dabartinėje politikoje numatytas perėjimas prie gamtinių dujų ir biomasės, reikia parengti priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo planą, pagal kurį pirmenybė būtų teikiama energijos

vartojimo efektyvumui, tvariems atsinaujinantiesiems šilumos ištekliams ir atliekinės šilumos naudojimui. Lenkija įgyvendino nacionalinę gyvenamųjų pastatų renovacijos skatinimo politiką, įskaitant svarbias subsidijų schemas, finansuojamas pagal ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Tačiau šią politiką reikia toliau stiprinti ir suderinti su ES 2030 m. klimato srities tikslais. Todėl reikia imtis tikslinių veiksmų siekiant sumažinti pastatų išmetamą anglies dioksido kiekį, ypatingą dėmesį skiriant energijos vartojimo efektyvumo didinimui ir centralizuoto šilumos tiekimo priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimui;

(27) Lenkija susiduria su iššūkiais, susijusiais su prisitaikymu prie klimato kaitos, pavyzdžiui, su sausrų ir potvynių rizika. Į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtrauktos priemonės, skirtos vandens sulaikymui kaimo vietovėse gerinti, tačiau kitos nacionalinės žemės ūkio, miškininkystės ir vandentvarkos politikos priemonės vis dar nėra pritaikytos su klimatu susijusiai rizikai ir poveikiui mažinti. Didesnį politikos nuoseklumą būtų galima pasiekti glaudžiau koordinuojant įvairių institucijų, atsakingų už atitinkamą politiką, veiksmus. Tai galėtų padėti įgyvendinti tvarius sprendimus, pavyzdžiui, gamtos procesais pagrįstus prisitaikymo prie klimato kaitos sprendimus, kurie padėtų padidinti vandens atsargas ir prisitaikyti prie klimato kaitos, kartu užtikrinant ilgalaikį žemės ūkio ir kitų nuo ekosistemų funkcijų priklausomų sektorių tvarumą,

REKOMENDUOJA Lenkijai 2024 ir 2025 m. imtis šių veiksmų:

1. Laiku pateikti vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinį struktūrinį planą. Laikantis reformuoto Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų, grynųjų išlaidų[23] augimą 2025 m. apriboti iki tokio tempo, kuris padėtų vidutinės trukmės laikotarpiu valdžios sektoriaus deficitą mažinti, kad būtų pasiekta Sutartyje nustatyta 3 % BVP pamatinė vertė, o valdžios sektoriaus skolą išlaikyti apdairaus lygio. Didinti viešųjų išlaidų veiksmingumą, be kita ko, tikslingiau paskirstant socialines išmokas, taip pat užtikrinti didesnį investicijų planavimo skaidrumą ir platesnį standartizuotų projektų vertinimo ir atrankos procedūrų taikymą. Užtikrinti būsimų pensijų išmokų adekvatumą ir pensijų sistemos tvarumą, be kita ko, imantis priemonių faktiniam pensiniam amžiui didinti ir pertvarkant lengvatines pensijų sistemas.

2. Stiprinti administracinius gebėjimus valdyti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, spartinti investicijas ir išlaikyti reformų įgyvendinimo pagreitį. Spręsti kylančias vėlavimo problemas, kad būtų galima nuolat, sparčiai ir veiksmingai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, įskaitant skyrių „REPowerEU“, užtikrinant, kad reformos ir investicijos būtų užbaigtos iki 2026 m. rugpjūčio mėn. Sparčiau įgyvendinti sanglaudos politikos programas. Atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą toliau daugiausia dėmesio skirti sutartiems prioritetams, imtis veiksmų, kuriais siekiama labiau remti ne ES piliečius ir geriau juos integruoti, kartu apsvarstant Europos strateginių technologijų platformos iniciatyvos teikiamas galimybes didinti konkurencingumą.

3. Imtis veiksmų, kad būtų padidintas nepalankioje padėtyje esančių grupių dalyvavimas darbo rinkoje, be kita ko, gerinant ilgalaikės formaliosios priežiūros

[23] Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 2 straipsnio 2 punktą, grynosios išlaidos – valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus palūkanų išlaidas, diskrecines pajamų priemones, Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai atitinka pajamas iš Sąjungos fondų, nacionalines išlaidas bendram Sąjungos finansuojamų programų finansavimui, bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vienkartines bei kitas laikinąsias priemones.

namuose paslaugų ir bendruomeninės globos paslaugų kokybę ir prieinamumą. Skatinti konkurenciją viešųjų pirkimų procesuose, kad jie būtų veiksmingesni ir ne tokie sudėtingi, ypač MVĮ. Remti privačiąsias investicijas skatinant įmonių skaitmenizaciją.

4. Imtis priemonių, kad būtų paspartintas laipsniškas iškastinio kuro atsisakymas centralizuoto šilumos tiekimo sektoriuje, pereinant prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos. Tobulinti politiką, susijusią su vandens išteklių apsauga ir tvariu naudojimu, siekiant užtikrinti ilgalaikį nuo ekosistemų funkcijų priklausomų sektorių tvarumą.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė